Pobrane z czasopisma **http://kulturaiwartosci.journals.umcs.pl**
Data: 03/11/2026 18:01:27

Kultura i Wartości
ISSN 2299-7806
Nr 25/2018

Kryzys wartości?
Wprowadzenie

Leszek Kopciuch

Chyba nikogo nie trzeba dziś specjalnie przekonywać, że konstatacja „mamy kryzys wartości" opisuje niezwykle adekwatnie dominujący obecnie sposób myślenia. Można go znaleźć zarówno w tekstach teoretycznych, jak i w wypowiedziach polityków i odczuciach żywionych przez „zwykłych", zanurzonych w zwyczajnych życiowych sytuacjach ludzi. Te fakty stanowią już dostateczne uzasadnienie dla podjęcia namysłu nad ich poprawną interpretacją. Z inspiracji tą problematyką w zeszłym roku, w dniach 9–10 listopada, zorganizowana została w Lublinie konferencja naukowa zatytułowana *Kryzys wartości?* (organizatorzy: Zakład Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej UMCS oraz „Kultura i Wartości" – sprawozdanie z tej konferencji zostało opublikowane w „Kulturze i Wartościach" w numerze 24). Na podstawie wygłoszonych w trakcie tej konferencji referatów autorzy przygotowali artykuły, które w poszerzony sposób rozwijają wątki zaprezentowane w trakcie wystąpień konferencyjnych. Część z tych opracowań publikujemy w bieżącym numerze, w części zatytułowanej *Artykuły tematyczne*.

Zbiór ten zawiera pięć tego typu tekstów. Wszystkie, choć w różny sposób, z różnym rozłożeniem akcentów i – co nie może dziwić – z różnym rozumieniem zasadniczej kwestii aksjologicznego kryzysu, analizują zagadnienie wartości w kontekście faktycznego lub tylko możliwego (lub niemożliwego) kryzysu. Teksty te zostały przygotowane przez autorów, którzy ujmują analizowaną problematykę w perspektywie różnych dyscyplin, nie tylko filozofii, lecz także socjologii

Pobrane z czasopisma **http://kulturaiwartosci.journals.umcs.pl**
Data: 03/11/2026 18:01:27

i kulturoznawstwa. Zbiór obejmuje trzy teksty w języku angielskim oraz dwa teksty polskojęzyczne.

Zbiór otwiera artykuł wrocławskiego kulturoznawcy Adama Nobisa, który z właściwym sobie znawstwem procesów globalnych stawia pytanie o to, jak należy właściwie rozumieć inicjatywę Nowego Jedwabnego Szlaku; czy jest to kryzys wartości związanych dotychczas z myśleniem o dokonujących się w świecie współczesnym procesach globalizacji.

Drugi, również anglojęzyczny tekst została opracowany przez filozofa z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – dr. hab. Tomasza Stefaniuka. Wychodząc do „klasycznej" już teorii Dwighta Macdonalda, próbuje on odpowiedzieć na pytanie, na ile oceny i diagnozy klasyka kultury masowej zostały potwierdzone przez aktualne przeobrażenia kulturowo-społeczne.

Na pograniczu filozofii kultury, kulturoznawstwa i perspektywy socjologicznej usytuowana jest problematyka, którą analizuje Joanna Mysona Byrska z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie w tekście dotyczącym współczesnego człowieka ludycznego. Człowiek ten, jak słusznie pokazuje autorka, zagubił to wartościowanie, które charakteryzowało człowieka XIX-wiecznego, tj. przekonanie, że wartość tkwi w twórczej, produktywnej aktywności, a na jej miejscu, jako wartość, postawił zabawę.

Ewa Rosiak Zięba ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie analizuje poglądy na temat wartości formułowane przez Hilarego Putnama, zwracając szczególną uwagę na jego argumenty wymierzone w dychotomię fakty – wartości oraz omawiając między innymi problem „gęstych pojęć", które, jak twierdzi „mogą stanowić kontrprzykłady dla wspomnianej dychotomii".

Ostatni tekst z tej części został przygotowany przez filozofia z Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku – Jacka Breczkę. Z charakterystycznym dla siebie podejściem systematycznym, autor próbuje wydobyć, jakie momenty składają się na sens moralnej odpowiedzialności oraz co sprawia, że ta odpowiedzialność, w swym pełnym i głębokim znaczeniu, znalazła się dzisiaj w kryzysie.

Trudno byłoby nie zauważyć, że problematykę kryzysu wartości – w różnych jej odsłonach – można również znaleźć w kolejnych tekstach, nawet jeśli jest ona zawarta tylko *implicite* , bez wyraźnego wydobycia na światło dzienne i wyeksplikowania. Teksty te nie są związane ze wspomniana konferencją, nie powstały

Pobrane z czasopisma **http://kulturaiwartosci.journals.umcs.pl**
Data: 03/11/2026 18:01:27

na bazie wygłoszonych na niej jej referatów. Z tego też, ale tylko tego względu zostały umieszczone w odrębnej części numeru. Ważne jest jednak nie tylko to, że łączy je generalny problem wartości, ich przemian i pozycji w kulturze, lecz przede wszystkim to, że dołączają nowe perspektywy i sposoby konceptualizacji.

Stefan Florek i Przemysław Piotrowski z Uniwersytetu Jagiellońskiego patrzą w perspektywie kognitywistycznej na kardynalne zagadnienie moralnego dobra i zła, próbując włączyć do analizy interesującej ich problematyki ujęcia ewolucjonistyczne.

Jonathan Scovil z Uniwersytetu Warszawskiego analizuje koncepcję Carla Schmitta w formule „ucieczki od wartości", nawiązując również do poglądów Maxa Webera i próbując przedstawić rozwiązania, jakie wspomniani autorzy prezentowali w odniesieniu do „wojny wartości".

Ewa Solska z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej próbuje określić niezwykle trudne, choć zarazem pryncypialne poziomy aksjologii poznania historycznego, budując coś w rodzaju aksjologicznych postulatów dla praktyki historycznej.

Roman Bromboszcz z Collegium Da Vinci w Poznaniu podejmuje wybrane wątki pojawiające się kontekście wartości realizujących się na styku rzeczywistości wirtualnej i świata realnego, zwłaszcza, choć nie tylko, w jego pozaekonomicznych wymiarach.

Wreszcie w ostatnim tekście, który przygotowała Anna Rutkowska z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, można znaleźć szerokie omówienie różnych definicji kultury, jak również uwagi na temat komunikacji międzykulturowej – zwłaszcza w kontekście tych modyfikacji, które w jej zakresie są wywoływane przez procesy globalizacyjne i glokalizacyjne.

Choć nie można nazbyt optymistycznie oczekiwać, że powyższe teksty – zarówno te powiązane z referatami konferencyjnymi, jak i te inne – dadzą konkluzywną odpowiedź na pytanie o kryzys wartości, to przecież nie można optymistycznie nie oczekiwać, że będą ważnym głosem w dyskusji na temat różnych postaci aksjologicznych kryzysów. Tym bardziej, że sam kryzys nie jest wcale określeniem jednoznacznym; można go odczytywać pesymistycznie, jako element destrukcji, ale można też ujmować go jako element procesów konstrukcyjnych, da-

Pobrane z czasopisma **http://kulturaiwartosci.journals.umcs.pl**
Data: 03/11/2026 18:01:27

jących się waloryzować pozytywnie. Kryzys może być też widziany jako stan przejście od jednego do drugiego etapy kultury, z których żaden nie jest ani jednoznacznie lepszy, ani też jednoznacznie gorszy od drugiego.

Inne teksty, które powstały przy okazji referatów wygłoszonych na wspomnianej konferencji, zostaną opublikowane w drugim tegorocznym numerze „Kultury i Wartości"

Information about Author:

LESZEK KOPCIUCH, associate professor, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Institute of Philosophy; address for correspondence: Instytut Filozofii UMCS, Pl. M. Curie-Skłodowskiej 4, PL 20–031 Lublin; e-mail: leszek.kopciuch@poczta.umcs.lublin.pl

http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl